

KONFERENSSI LIITTYMISESTÄ
EUROOPAN UNIONIIN
– ALBANIA –

Bryssel, 22. toukokuuta 2026
(OR. en)

AD 13/26

LIMITE

CONF-ALB 3

LIITTYMISTÄ KOSKEVA ASIAKIRJA

Asia: VÄLIAIKAINEN EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

- Temaattinen kokonaisuus 1: Perusasiat
-

LIITTYMISNEUVOTTELUT

ALBANIA

VÄLIAIKAINEN EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

Temaattinen neuvottelukokonaisuus: 1

Perusasiat

Mukaan lukien seuraavat: Demokraattisten instituutioiden toiminta, Julkishallinnon uudistus, luku 23 – Oikeuslaitos ja perusoikeudet, luku 24 – Oikeus, vapaus ja turvallisuus, Taloudelliset kriteerit, luku 5 – Julkiset hankinnat, luku 18 – Tilastot, luku 32 – Varainhoidon valvonta

VÄLIAIKAINEN EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

EU on yhtä mieltä siitä, että Albania on yleisesti ottaen täyttänyt neuvottelujen avaamista koskevassa Euroopan unionin yhteisessä kannassa (AD 18/24 CONF-ALB 3) asetetut välitavoitteet. Tämän arvioinnin perusteella tämä väliaikainen EU:n yhteinen kanta täydentää temaattisen kokonaisuuden 1 avaamista koskevaa EU:n yhteistä kantaa, jossa oli jo vahvistettu EU:n kanta ja lukujen 5, 18 ja 32 sulkemisedellytykset, jotka ovat edelleen voimassa. Tämän väliaikaisen EU:n yhteisen kannan tarkoituksena on muun muassa vahvistaa jäljellä olevat sulkemisedellytykset käsillä olevan temaattisen kokonaisuuden osalta.

Tämä Euroopan unionin kanta on muodostettu Albanian liittymiskonferenssia koskevan Euroopan unionin yleisen kannan (AD 5/22 CONF-ALB 2) perusteella ja erityisesti seuraavia liittymiskonferenssissa hyväksytyjä neuvotteluperiaatteita noudattaen:

- Albanian tai EU:n jostakin neuvotteluluvusta aiemmin esittämä näkemys ei vaikuta muista luvuista mahdollisesti muodostettavaan kantaan;
- neuvottelujen kuluessa eri luvuista aikaansaatuja sopimuksia, edes osittaisia sopimuksia, ei voida katsoa lopullisiksi ennen kuin kaikista luvuista on päästy kokonaisratkaisuun;
- sekä neuvottelukehyksen 3, 5, 10, 14, 16, 31, 33, 36, 38, 39, 46, 47 ja 48 kohdassa esitettyjä vaatimuksia noudattaen.

EU kannustaa Albaniaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja asiaankuuluviin eurooppalaisiin normeihin sekä niiden tehokasta täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa ja yleensäkin kehittämään jo ennen liittymistä politiikkoja ja välineitä, jotka vastaavat mahdollisimman tarkasti EU:n politiikkoja ja välineitä. EU korostaa tarvetta varmistaa keskeisten uudistusten ja säädösten täysimääräinen täytäntöönpano koko perusasioiden temaattisessa kokonaisuudessa, mukaan lukien jäljempänä esitetty vankka näyttö.

EU panee merkille, että Albania hyväksyy kannassaan AD 19/24 CONF-ALB 4 temaattista kokonaisuutta 1 koskevan EU:n säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 2. lokakuuta 2024 ja ilmoittaa voitavansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin.

EU panee tyytyväisenä merkille Albanian hyväksymät ja toteuttamat eri vaiheet ja toimenpiteet, jotka perustuvat muun muassa sen etenemissuunnitelmiin oikeusvaltioperiaatteen, julkishallinnon uudistuksen ja demokraattisten instituutioiden toiminnan alalla, sekä sen pyrkimykset täyttää asiakirjassa AD 18/24 CONF-ALB 3 asetetut välitavoitteet.

1. Demokraattisten instituutioiden toiminta

EU panee tarkoin merkille, että Albania on jatkanut demokraattisten instituutioidensa lujittamista ja että sen oikeudellinen ja institutionaalinen kehys mahdollistaa demokraattisen vaaliprosessin. EU kannustaa Albaniaa käsittelemään Etyjin/ODIHR:n esiin tuomia jäljellä olevia oikeudellisia epäselvyyksiä ja eroja sekä muita Etyjin/ODIHR:n ja Venetsian komission antamia, erityisesti vaalilainsäädäntöä, -sääntöjä ja -hallintoa koskevia yhteisiä suosituksia, jotka on myös pantava hyvissä ajoin ja tehokkaasti täytäntöön tulevia kunnallisvaaleja silmällä pitäen. EU kehottaa Albaniaa vahvistamaan edelleen tiedotusvälineiden roolia vaalikampanjoissa koskevaa lainsäädäntöä erityisesti poliittisen mainonnan, disinformaation ja verkkoalustojen osalta, mukauttamaan sen EU:n säännöstöön ja eurooppalaisiin normeihin ja panemaan sen tehokkaasti täytäntöön. EU korostaa, että vaikka useimmat puolueet ovat allekirjoittaneet digitaalista kampanjointia koskevat vapaaehtoiset käytännesäännöt, vastakkainasettelua aiheuttava ja manipuloiva sisältö oli edelleen yleistä ja seuranta oli vähäistä. EU korostaa, että Albanian on varmistettava kaikkien ehdokkaiden tasapuoliset osallistumisedellytykset toteuttamalla toimenpiteitä, joilla estetään valtion varojen väärinkäyttö ja instituutioiden epäasianmukainen hyödyntäminen, sekä vähentämällä hyvä veli -verkostojen vaikutusvaltaa. EU panee merkille vaaliuudistusta käsittelevän puolueiden välisen parlamentaarisen valiokunnan perustamisen, jonka olisi johdettava osallistavaan ja rakentavaan poliittiseen vuoropuheluun sekä kaikkien sidosryhmien kuulemiseen.

EU kannustaa lujittamaan edelleen Albanian parlamentin institutionaalista roolia ja panee merkille tähän liittyvät toimet. EU toteaa, että parlamentaarisia istuntoja leimaavat edelleen jännitteet ja toimeenpanovallan vähäinen valvonta. EU toteaa lisäksi, että unionin säännöstöön liittyvä lainsäädännön mukauttaminen edellyttää perusteellista prosessia, jossa laajoihin kuulemisiin on varattu riittävästi aikaa. Se odottaa, että tämä varmistetaan osallistavassa vuoropuhelussa asiaankuuluvien toimijoiden kanssa, mukaan lukien kansalaisyhteiskunta. Tältä osin EU muistuttaa, että Albanian on tärkeää pidättyä kaikista lainsäädäntötoimenpiteistä, jotka eivät ole eurooppalaisten normien mukaisia. EU kannustaa lisätoimiin avoimuuden, vastuuvollisuuden, lahjomattomuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi, myös parlamentin sisäisen sekä parlamentin ja kansalaisjärjestöjen välisen vuorovaikutuksen ja parlamentin julkaisujen oikea-aikaisuuden osalta. EU palauttaa mieleen, että toimivan parlamentin on kyettävä harjoittamaan kestäväällä tavalla toimeenpanovallan tehokasta ja esteetöntä valvontaa, muun muassa tutkintavaliokuntien kautta, ja hoitamaan lainsäädäntötehtävänsä avoimesti, lahjomattomasti, tehokkaasti ja vastuuvollisuutta noudattaen, myös käymällä rakentavaa ja osallistavaa poliittista vuoropuhelua, myös poliittisten puolueiden keskuudessa. Näiden tehtävien hoitaminen on liittymisprosessin keskeinen osa.

EU korostaa, että **kansalaisyhteiskuntaa** koskeva oikeudellinen, lainsäädännöllinen ja institutionaalinen kehys on yleisesti ottaen olemassa, mutta parannuksia tarvitaan, jotta oikeudellinen kehys voidaan panna täysimääräisesti täytäntöön erityisesti rekisteröintimenettelyjen osalta. EU toteaa, että kuulemisprosesseja on parannettava, jotta niistä saadaan osallistavampia ja parannetaan niiden vaikuttavuutta ja laatua sekä keskus- että paikallistasolla, ja että tarvitaan lisätoimia ja resursseja, muun muassa läpinäkyvää julkista rahoitusta, kansalaisyhteiskunnan kestävä ja sen toiminnan mahdollistavan ympäristön luomiseksi.

2. Julkishallinnon uudistus

EU panee merkille, että Albanian **julkishallintoa koskeva strateginen kehys** on käytössä. EU panee merkille alueellista uudistusta käsittelevän puolueiden välisen parlamentaarisen valiokunnan perustamisen. EU on tyytyväinen uuden julkishallinnon uudistusstrategian 2025–2030 ja uuden julkisen varainhoidon strategian 2024–2030 hyväksymiseen. Se muistuttaa, että tulevien uudistusten on oltava eurooppalaisten ja kansainvälisten normien mukaisia ja että ne on toteutettava osallistavassa vuoropuhelussa kaikkien sidosryhmien, kuten kansalaisyhteiskunnan ja kansallisten vähemmistöjen edustajien, kanssa. EU korostaa, että strategioiden tehokas ja oikea-aikainen täytäntöönpano olisi varmistettava sekä keskus- että paikallistasolla, ja kannustaa Albaniaa parantamaan seuranta- ja raportointikehyksiä. Olisi varmistettava julkishallinnon uudistusstrategian yleinen johdonmukaisuus muiden strategisten ja politiikan suunnittelua koskevien asiakirjojen kanssa sekä julkishallinnon uudistukseen liittyvien toimenpiteiden rahoituksen kestävyys. EU korostaa myös, että politiikan koordinoitijärjestelmä on edelleen monimutkainen ja vaatisi lisää yksinkertaistamista.

EU korostaa, että Albanian valmistautuminen **politiikan kehittämisen ja koordinoinnin** osalta on ollut kohtuullista. Poliitiikan kehittämisen osalta johdonmukaisen päätöksenteon edellyttämä oikeusperusta ja institutionaalinen rakenne ovat pitkälti olemassa. EU korostaa, että Albanian on päivitettävä sääntelykehystänsä parantaakseen politiikan keskipitkän aikavälin suunnittelua, parantaakseen sääntelyä koskevien vaikutustenarviointien ja julkisten kuulemisten laatua ja soveltaakseen niitä laajemmin kaikkeen johdettuun oikeuteen. EU toteaa, että Albanian olisi varmistettava julkisten kuulemisten asianmukaiset jatkotoimet ja mahdollistettava kansalaisyhteiskunnan laajempi osallistuminen erityisesti EU:n säännösten täytäntöönpanon seurannan alalla. EU korostaa, että Albanian on vahvistettava hallituksen parlamentaarisen valvonnan roolia perusteellisen ja osallistavan poliittisen vuoropuhelun ja julkisen kuulemisen avulla.

EU panee merkille, että Albanian **virkamieslainsäädäntö** on pitkälti yhdenmukainen ansioihin perustuvien ja avoimien rekryointi-, ylennys- ja irtisanomismenettelyjen peruseriaatteiden kanssa. Ansioihin perustuvaa rekryointia ja ylenemistä koskevat säännökset on kuitenkin pantava johdonmukaisesti täytäntöön, ja niitä on seurattava kaikilla tasoilla käytännössä. EU panee merkille Albanian toteuttamat toimet virkamieslainsäädännön tarkistamiseksi tavalla, jolla pyritään parantamaan ansioihin perustuvaa ja ylempään tason rekryointia, ja kehottaa Albaniaa etenemään lainsäädännön hyväksymisessä ja täytäntöönpanossa. EU panee merkille virkamiesten palkkauudistuksen päätökseen saattamisen, mukaan lukien sen ulottaminen paikallishallintoon. EU korostaa, että Albanian on myös yhdenmukaistettava ja pantava täytäntöön työtehtävien luokittelujärjestelmä kaikissa instituutioissa. EU korostaa, että Albanian on tärkeää varmistaa julkishallinto, joka pystyy panemaan tehokkaasti täytäntöön EU:n säännösten ja EU:hun liittyvät uudistukset, vahvistamaan institutionaalista vastuunottoa, myös ulkopuolisen asiantuntemuksen käytössä, ja mobilisoimaan kestävä julkista rahoitusta.

EU panee merkille työn, jota Albania on tehnyt parantaakseen **keskushallintoelinten organisaatiota** koskevaa oikeudellista kehystä. EU kehottaa Albaniaa etenemään valtionhallinnon organisaatiota ja toimintaa koskevan tarkistetun lain tehokkaassa täytäntöönpanossa. EU kehottaa Albaniaa vahvistamaan valvontaa, jota ministeriöt kohdistavat niiden alaisiin virastoihin. EU kannustaa Albaniaa lisäämään julkisten instituutioiden avoimuutta muun muassa parantamalla kansalaisten mahdollisuuksia saada julkista tietoa. EU muistuttaa, että Albanian on tärkeää turvata keskus- ja paikallishallinnon välinen vastuunjako, mukaan lukien paikallishallinnon autonomia, siten kuin se on vahvistettu Albanian oikeusjärjestelmässä ja ottaen huomioon asiaankuuluvien kansainvälisten elinten suositukset.

EU muistuttaa, että digitalisaatio parantaa julkishallintoa. Se tarjoaa avoimempia, tehokkaampia, vaikuttavampia ja laadukkaampia sähköisiä palveluja, jotka vähentävät kansalaisille ja yrityksille aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia ja rasitteita. EU panee merkille, että Albania on vienyt erittäin pitkälle **julkisten palvelujen digitalisoinnin**, joka kattaa 95 prosenttia kaikista julkisista palveluista. EU kehottaa Albaniaa takaamaan edelleen kaikille kansalaisille ja yrityksille yhdenvertaisen kohtelun ja pääsyn hallinnollisiin palveluihin. EU kannustaa Albaniaa vauhdittamaan toimia hallinnollisten prosessien ja palvelujen yksinkertaistamiseksi ja kyberturvallisuuden vahvistamiseksi. EU on tyytyväinen kansallisten yhteentoimivuuspuitteiden hyväksymiseen viimeisimpien eurooppalaisten yhteentoimivuusperiaatteiden mukaisesti. EU kannustaa Albaniaa seuraamaan edelleen EU:n digitaalialan säännöstön kehitystä erityisesti sähköistä tunnistamista ja luottamuspalveluja koskevan EU:n lainsäädännön (eIDAS-asetus) osalta digitaalisen identiteetin lompakon käyttöön ottamiseksi kansallisella tasolla.

EU panee merkille, että **julkisen varainhoidon** kehys on olemassa, joskin siinä on yhä parantamisen varaa. EU panee merkille, että Albania on edistynyt jonkin verran keskipitkän aikavälin talousarviokehityksensä parantamisessa, ja pitää myönteisenä keskipitkän aikavälin tulostrategian 2024–2027 hyväksymistä. EU kehottaa Albaniaa palaamaan kokonaan käytäntöön, jossa talousarviota tarkistetaan parlamentin kautta, ja rajoittamaan normatiivisten säädösten käytön poikkeuksellisiin ja perusteltuihin olosuhteisiin varmistaen, että parlamentti käyttää talousarviota koskevia oikeuksiaan täysimääräisesti. EU korostaa, että Albanian on tärkeää lisätä julkisen talouden riskien seurantaan liittyviä institutionaalisia valmiuksia ja tehostaa julkisten investointien hallinnointia. EU kannustaa Albaniaa perustamaan finanssipoliittisen neuvoston ja käynnistämään sen toiminnan maan finanssipoliitiikan uskottavuuden parantamiseksi.

3. Luku 23: Oikeuslaitos ja perusoikeudet

EU korostaa, että Albania on pitkälti mukauttanut lainsäädännöllisen ja institutionaalisen kehyksensä **oikeuslaitoksen toimintaa** koskevaan EU:n säännöstöön ja asiaankuuluviin eurooppalaisiin normeihin. EU kehottaa Albaniaa lujittamaan uudistusten täytäntöönpanoa kaudeksi 2024–2030 laaditulla tarkistetulla oikeudenkäytön strategialla, joka mahdollistaa toimielinten välisen yhteistyön tehostamisen, säännöllisen seurannan ja paremman tiedonkeruun ja analysoinnin.

EU toteaa, että Albania on edistynyt oikeus- ja syyttäjäjärjestelmien **riippumattomuudessa ja puolueettomuudessa**. EU panee merkille Albanian tähänastiset saavutukset ja sen suunnitelmat jatkaa oikeuslaitoksen itsehallintoelinten valmiuksien, riippumattomuuden ja tehokkuuden kehittämistä ja vakiinnuttaa edistymisen tällä saralla edistämällä ansioihin perustuvia nimityksiä ja uralla etenemistä, lisäämällä ylennysten avoimuutta sekä pitämällä tiukasti kiinni lahjomattomuutta koskevista tarkastuksista tuomarin uran aikana ja soveltamalla tällaisia perusteellisia tarkastuksia säännöllisesti. EU panee myös merkille Albanian toimet taustaselvitysprosessissa asetettujen tiukkojen vaatimusten noudattamiseksi ja korostaa, että Albanian on turvattava kyseiset vaatimukset ja ylläpidettävä niitä kestäväällä tavalla. Lisäksi EU kehottaa Albaniaa varmistamaan, että asioiden sattumanvaraista jakamista koskevia sääntöjä sovelletaan tehokkaasti käytännössä, vaikka täysi automatisoiminen edellyttää vielä lisätoimia. EU pitää valitettavina virkamiesten tai poliitikkojen, myös korkealla tasolla toimivien, lisääntyneitä ja huolestuttavia yrityksiä vaikuttaa epäasianmukaisesti oikeusalan instituutioihin, mukaan lukien korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikkö (SPAK), sekä tuomareihin ja syyttäjiin kohdistuvia henkilökohtaisia hyökkäyksiä ja kehottaa Albaniaa puuttumaan niihin tehokkaasti sekä vahvistamaan edelleen oikeusalan instituutioiden kykyä selviytyä sisäisestä ja ulkoisesta häirinnästä muun muassa varmistamalla, että ylin tuomarineuvosto ja ylin syyttäjäneuvosto reagoivat edelleen päättäväisesti toimeenpano- tai lainsäädäntövallan edustajien oikeuslaitokseen kohdistamiin hyökkäyksiin. EU korostaa painokkaasti, että Albanian toimeenpano- ja lainsäädäntöjärjestelmien on kunnioitettava täysin oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja pantava perustuslakituomioistuimen sitovat päätökset kaikilta osin täytäntöön ensisijaisen tärkeänä asiana. Se panee merkille aiemmat tapaukset, joissa toimeenpano- ja lainsäädäntövallan käyttäjien päätösten täytäntöönpanossa on ilmennyt puutteita ja viivästyksiä. Lisäksi EU korostaa, että koskemattomuuden poistamista koskevan lainsäädännön ja siihen liittyvien käytäntöjen olisi perustuttava eurooppalaisiin normeihin, erityisesti Venetsian komission lausunnoissa ja suosituksissa vahvistettuihin normeihin. EU korostaa olevan tärkeää, että Albania varmistaa sen, että itsesääntelyelinten ja muiden keskeisten oikeus- ja syyttäjälaitosten kaikkien jäsenten nimittämisessä noudatetaan tiukimpia lahjomattomuutta ja avoimuutta koskevia sekä ansioihin perustuvia normeja.

EU toteaa, että Albanian oikeudellisessa ja institutionaalisessa kehyksessä varmistetaan oikeusjärjestelmän jatkuvan **vastuuvollisuuden** tiukka sääntely. EU pitää myönteisenä, että Albania on saattanut taustaselvitysprosessin päätökseen ensimmäisen oikeusasteen osalta, ja panee merkille sen suunnitelman saattaa muutoksenhakuvaihetta koskeva taustaselvitysprosessi asianmukaisesti päätökseen perustuslain mukaisissa määräajoissa kansainvälisen seurantaoperaation valvonnassa. EU korostaa, että Albanian on jatkettava rikosoikeudellisten menettelyjen käynnistämistä niitä tuomareita ja syyttäjiä vastaan, joita syytetään rikollisesta toiminnasta taustaselvitysprosessin aikana, ja että on ratkaisevan tärkeää soveltaa käytännössä taustaselvitysprosessissa asetettuja tiukkoja vaatimuksia. EU panee myös merkille Albanian alustavat toimet sen varmistamiseksi, että tarkastuslaitokset ja itsehallinnolliset instituutiot, erityisesti oikeuslaitoksen ylin valvontaviranomainen, ylin tuomarineuvosto ja ylin syyttäjäneuvosto voivat koota selkeää näyttöä oikeusjärjestelmän jatkuvasta vastuuvollisuudesta ja lahjomattomuudesta kaikilla tasoilla. Tarvitaan kuitenkin lisätoimia oikeuslaitoksen ylimmän valvontaviranomaisen valmiuksien vahvistamiseksi ja lateraalisten siirtojen paremman läpinäkyvyyden ja rajoitetumman käytön varmistamiseksi, erityisesti välttämällä niiden käyttämistä ylennyksiin. EU panee merkille, että muiden kuin tuomareina toimivien jäsenten nimittämiseen sovellettavia säännöksiä on tarkistettu sen varmistamiseksi, että ylimmän tuomarineuvoston ja ylimmän syyttäjäneuvoston muiden kuin tuomareina toimivien jäsenten nimityksissä noudatetaan mahdollisimman suurta lahjomattomuutta ja että nimitykset perustuvat ansioihin.

EU panee merkille Albanian toimet, joilla se pyrkii luomaan hyvän perustan oikeusjärjestelmän **laadulle ja tehokkuudelle**. EU toteaa, että tällaisia toimia on jatkettava, jotta voidaan varmistaa riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit, joiden avulla oikeuslaitos voi toimia täysimääräisesti, tehokkaasti ja riippumattomasti ja taata oikeussuojan saatavuuden muun muassa vähentämällä edelleen arviointiruhkaa. EU panee merkille edistymisen, jota on saavutettu lainkäytön alan koulutuslaitoksen vahvistamisessa korkea-asteen koulutuksen tarjoamiseksi tuomariksi haluaville henkilöille, ja kehottaa Albaniaa vahvistamaan edelleen näitä toimia, mukaan lukien pääsykokeen parantaminen ja tehokas toteuttaminen läpinäkyvyyden, puolueettomien perusteiden ja reilun kilpailun pohjalta. EU on yhtä mieltä siitä, että Albanian on edelleen parannettava tuomioistuinten käytettävissä olevia tietoteknisiä välineitä, ja panee merkille Albanian tätä koskevan suunnitelman. Lisäksi EU kehottaa perustamaan hyvissä ajoin yhdenmetyt asianhallintajärjestelmän ja korostaa, että on tärkeää estää luvaton pääsy järjestelmän tietoihin. EU panee lisäksi merkille, että oikeuslaitoksen avoimet toimet on täytettävä kiireellisesti oikeudenkäytön tehokkuuden varmistamiseksi. Tätä varten on myös tarpeen asettaa tuomariehdokkaille kiintiöitä, joilla vastataan asianmukaisesti oikeusjärjestelmän tarpeisiin. EU korostaa tarvetta parantaa tuomioistuinten ja syyttäjänvirastojen infrastruktuurin laatua ja henkilöiden turvallisuutta, myös oikeus- ja lainvalvontaelimissä. EU muistuttaa myös, että Albanian on tärkeää varmistaa tehokas oikeussuoja ja kaikkien tuomioistuinten tuomioiden johdonmukainen, oikea-aikainen ja täysimittainen täytäntöönpano.

EU panee merkille, että Albania on osittain mukauttanut **korruption torjuntaa** koskevan oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksensä EU:n säännöstöön. EU on tyytyväinen Albanian konkreettiseen edistymiseen korruptiotapausten tutkinnassa ja syytteesenpanossa sekä syytteiden pohjalta annetuissa tuomioissa, myös korkea-arvoisia virkamiehiä vastaan nostettujen syytteiden osalta. EU on tyytyväinen korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikön ja sen tuomioistuinten tähän mennessä saavuttamiin hyviin tuloksiin, jotka koskevat myös korkean tason korruptiotapauksia. EU korostaa kuitenkin, että korruptio on yhä yleistä useimmilla julkisen elämän ja liike-elämän aloilla, myös keskus- ja paikallishallinnon kaikilla toimialoilla ja instituutioissa, ja että se on edelleen keskeinen ongelma. EU korostaa, että Albanian on edistytävä merkittävästi yleisen ja laajalle levinneen korruption ehkäisemisessä ja torjumisessa. EU panee merkille Albanian edistymisen korruption torjuntaa koskevan oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksensä muuttamisessa ja täydentämisessä. EU korostaa, että nämä toimenpiteet on nyt pantava määrätietoisesti täytäntöön ja niiden on tuotettava tuloksia erityisesti suurimman korruptionriskin muodostavilla aloilla, joita ovat ennen kaikkea julkinen infrastruktuuri, kiinteistörekisteri ja omistusoikeus, tulli, verohallinto, koulutus, terveydenhuolto, julkiset hankinnat sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuussopimukset. EU kehottaa Albaniaa saattamaan avoimuuden lisäämiseksi päätökseen lahjoituksia ja sponsorointia sekä poliittisten puolueiden rahoitusta koskevan lainsäädännön tarkistamisen ja tehokkaan täytäntöönpanon osallistavan ja rakentavan puolueiden välisen vuoropuhelun avulla. EU panee merkille Albanian pyrkimykset vahvistaa korruptiontorjuntaelinten institutionaalisia valmiuksia ja koordinointia, joita on lujitettava. EU panee myös merkille korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikön ja SPAK-tuomioistuinten operatiivisten ja inhimillisten valmiuksien lujittamisen, mitä on vielä tehostettava. EU on tyytyväinen edistymiseen selkeän näytön osoittamisessa korruption systeemisestä torjunnasta ja kehottaa Albaniaa vahvistamaan edelleen näitä toimia, erityisesti korkealla tasolla, mukaan lukien varojen lopullinen menetetyksi tuomitseminen, ja lisäämään niiden tapausten määrää, joita muut viranomaiset, myös Albanian valtionpoliisi, osoittavat SPAK:n käsiteltäväksi. EU pitää valitettavina tiettyjä Albanian parlamentin aiempia päätöksiä sekä virkamiesten huomautuksia entisiä virkamiehiä ja parlamentin jäseniä koskevista tutkimuksista. EU korostaa, että Albanian on tärkeää tehostaa toimia korkean tason korruption torjumiseksi ja yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan periaatteen noudattamiseksi ja että oikeuslaitoksen, SPAK mukaan lukien, on tärkeää jatkaa työtään riippumattomasti, puolueettomasti, vastuullisesti, ammattimaisesti sekä puolustautumisoikeuksia kunnioittaen ilman, että sen työhön puututaan.

EU panee merkille edistymisen korruptiontorjuntakehyksen tehostamisessa ja kehottaa Albaniaa vahvistamaan edelleen näitä toimia muun muassa jatkamalla sen mukauttamista EU:n säännöstöön ja käsittelemällä järjestelmällisesti ja tehokkaasti kaikkia sellaisten yleissopimusten kansainvälisten seurantamekanismien antamia suosituksia, joiden osapuoli se on, mukaan lukien korruption vastainen YK:n yleissopimus ja Euroopan neuvoston lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO). EU korostaa olevan erittäin tärkeää, että Albania varmistaa, että rikoslainsäädännön tulevat oikeudelliset muutokset, mukaan lukien mahdolliset armahdukset, ovat EU:n säännösten ja eurooppalaisten normien mukaisia ja että ne edistävät kaikilta osin maan suunnitelmaa vähentää korruptiota johdonmukaisesti.

EU panee merkille, että Albanian oikeudellinen ja institutionaalinen kehys on osittain mukautettu **perusoikeuksia** koskevaan EU:n säännöstöön ja eurooppalaisiin normeihin, ja korostaa, että täytäntöönpanoa on tehostettava, jotta voidaan taata perusoikeuksien täysimittainen toteutuminen käytännössä, mukaan lukien riippumattomien perusoikeusinstituutioiden valmiuksien vahvistaminen sekä niiden ja kansainvälisten valvontaelinten – muun muassa kidutuksenvastaisen eurooppalaisen komitean – antamien suositusten käsittely samoin kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano. EU toteaa, että Albanian on mukautettava lainsäädäntönsä rikosoikeudellisia menettelyjä, uhrien oikeuksia ja prosessuaalisia oikeuksia koskevaan EU:n säännöstöön.

EU on tyytyväinen **henkilötietojen suoja**a koskevan uuden lain ja kymmenen siihen liittyvän täytäntöönpanosäädöksen hyväksymiseen asiaa koskevan EU:n säännösten mukaisesti. EU toteaa, että Albanian on nyt varmistettava uuden oikeudellisen kehyksen tehokas täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta. EU panee merkille, että Albania aikoo parantaa tietosuojavaltuutetun sekä julkisten ja yksityisten rekisterinpitäjien institutionaalisia valmiuksia varmistaa tietosuojaoikeuden, myös yleisen tietoisuuden lisäämiseen tähtäävien toimien, tehokas täytäntöönpano. EU korostaa, että Albanian on tärkeää toteuttaa suunnitelmansa tutkia tehokkaasti tietosuojaoikeuksien loukkaukset, mukaan lukien laajamittaiset loukkaukset.

EU panee merkille, että **sananvapauden** osalta Albania on osittain mukauttanut oikeudellisen ja institutionaalisen kehüksensä EU:n säännöstöön ja eurooppalaisiin normeihin, vaikka merkittäviä parannuksia tarvitaan edelleen. EU panee merkille, että Albania on aloittanut perusteellisen uudistamisen mahdollistamista koskevan suunnitelmansa toteuttamisen. EU kehottaa sitä viimeistelemään muutokset ja ottamaan käyttöön tarvittavat täytäntöönpanoa ja sen valvontaa koskevat toimenpiteet, jotta voidaan edelleen vahvistaa tiedotusvälineiden omistuksen avoimuutta, tiedotusvälineiden moniarvoisuutta ja toimituksellista riippumattomuutta sekä lisätä yksityisistä ja valtion varoista peräisin olevan tiedotusvälineiden rahoituksen läpinäkyvyyttä ja media-alan sääntelyviranomaisen ja valtion yleisradioyhtiön riippumattomuutta EU:n säännösten mukaisesti.

EU panee huolestuneena merkille, että toimittajiin kohdistuvien verbaalisten ja fyysisten hyökkäysten, mustamaalauskampanjoiden ja julkisen osallistumisen vastaisten strategisten häirintäkanteiden osalta tilanne ei ole parantunut, joten siihen on edelleen puututtava kattavasti. EU panee merkille rikoslain uudet säännökset kunnianloukkauksen rangaistavuuden poistamisesta toimittajien tapauksessa. EU muistuttaa, että Albanian on tärkeää kumota täysimääräisesti loukkauksia ja kunnianloukkauksia koskevat jäljellä olevat rikosoikeudelliset säännökset viipymättä ja mukauttaa kunnianloukkauksen siviilioikeudelliset näkökohdat eurooppalaisiin normeihin, ja kehottaa Albaniaa mukauttamaan lainsäädäntönsä kaikilta osin ja nopeasti SLAPP-kanteiden vastaiseen EU:n direktiiviin. EU korostaa myös, että on tärkeää noudattaa SLAPP-kanteiden vastaista EU:n suositusta. EU korostaa, että erityisesti valtionpoliisin ja syyttäjälaitoksen puitteissa toimivien nimettyjen yhteyspisteiden on toteutettava tarkkaavaisia jatkotoimia, jotta viralliset toimenpiteet ja suojatoimet pannaan tehokkaasti täytäntöön ja ne johtavat konkreettisiin parannuksiin toimittajien turvallisuudessa ja heidän työympäristössään. Kaikkien oikeudelliseen kehukseen tehtävien muutosten on oltava eurooppalaisten normien ja suositusten, myös Venetsian komission lausuntojen, mukaisia, ja niistä on kuultava kattavasti mediaorganisaatioita ja kansalaisyhteiskuntaa. Tässä yhteydessä EU panee merkille instituutioiden ja media-alan toimijoiden välillä käynnissä olevan jäsennellyn vuoropuhelun, jossa keskustellaan keskeisistä uudistuksista sananvapauden, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden parantamiseksi. Tässä vuoropuhelussa annettavien suositusten olisi muodostettava perusta media-alalla tarvittavalle lisä uudistukselle.

Sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden osalta Albanian lainsäädäntö on osittain mukautettu EU:n säännöstöön, ja EU panee merkille Albanian edistyneen edelleen suunnitelmissaan mukauttaa syrjimättömyyttä koskeva oikeudellinen kehityksensä täysin EU:n säännöstöön ja varmistaa sen tehokas täytäntöönpano. Lisäksi EU panee merkille jatkuneen edistymisen rodusta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua koskevan direktiivin mukauttamistoimenpiteissä. EU painottaa, että kaikilla hallinnon tasoilla on varmistettava institutionaaliset valmiudet ja kestävä rahoitus, jotta voidaan toteuttaa oikea-aikaisesti muun muassa syrjimättömyyttä, viharikosten ja vihapuheen torjuntaa koskevia toimenpiteitä ja yhdenmukaistaa niitä koskevat säännökset; näitä toimenpiteitä sovelletaan kaikkiin ryhmiin uskonnosta, kansallisuudesta, rodusta tai etnisestä alkuperästä tai mistä tahansa muusta syrjintäperusteesta riippumatta ja kunnioittaen, suojellen ja edistäen hlbt-henkilöiden kaikkia ihmisoikeuksia muun muassa syrjinnän vastaisen valtuutetun, joka on ollut määrä nimittää uudelleen vuodesta 2023, ja oikeusasiamiehen, jonka institutionaalisia valmiuksia on lisättävä, tekemän työn avulla. EU panee myös merkille Albanian suunnitelmat saattaa päätökseen lainsäädäntönsä mukauttaminen sukupuolten tasa-arvoa koskevaan EU:n säännöstöön, erityisesti seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi tehokkaasti, ja on tyytyväinen sukupuolten tasa-arvoa koskevan lain hyväksymiseen. Toimissa on keskityttävä väkivallan uhreille tarkoitettujen turvakotien tulokselliseen perustamiseen ja niiden ylläpidon parantamiseen. EU kehottaa Albaniaa osoittamaan lisää resursseja institutionaalisten valmiuksien lisäämiseen ja uhrien oikeussuoja- ja avustuspalvelujen jatkuvuuden varmistamiseen. EU toteaa, että Albanian on tärkeää vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeuksia muun muassa edistämällä merkittävästi laitoshoidosta luopumista ja tukemalla itsenäistä elämää ja esteettömyyttä¹.

EU palauttaa mieleen Albanian suunnitelman ylläpitää ja parantaa **lasten oikeuksia** muun muassa lujittamalla yhdennettyä lastensuojelujärjestelmää ja laajentamalla yhteisöperustaisten palvelujen saatavuutta, jotta lasten laitoshoidosta voitaisiin luopua kokonaan. EU korostaa, että uudistus on pantava täytäntöön oikea-aikaisesti, jotta varmistetaan lasten oikeuksien ylläpitäminen ja parantaminen noudattaen ohjaavana periaatteena lapsen etua. EU kehottaa Albaniaa osoittamaan riittävästi taloudellisia resursseja ja vahvistamaan institutionaalisia valmiuksia kaikilla hallinnon tasoilla lapsiköyhyyden torjumiseksi.

¹ Osallistavaan koulutukseen ja ammatilliseen osallisuuteen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan lukujen 19 ja 26 yhteydessä.

Omistusoikeuden osalta EU panee merkille Albanian suunnitelman varmistaa tehokas oikeussuoja ja korostaa, että on tärkeää puuttua tähän asiaan viipymättä EU:n perussopimusten mukaisesti sekä varmistaa kaikkien tuomioistuinten tuomioiden, erityisesti lopullisten tuomioiden, tehokas ja oikea-aikainen täytäntöönpano ja tunnustaa entisen omistajan omistusoikeus ja lopettaa siten pitkittyneet täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuvat tilanteet. Tämä koskee myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tällä alalla antamia tuomioita. EU panee merkille, että Albania on hyväksynyt täytäntöönpanolainsäädäntöä, joka koskee kiinteistörekisterilakia ja omistusoikeutta koskevien siirtymäprosessien loppuun saattamista koskevaa lakia, mutta täytäntöönpanoon liittyy edelleen merkittäviä haasteita. EU panee merkille suhteettomat vaikutukset, joita kohdistuu alueisiin, joilla asuu suuri määrä kansallisiin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä, taloudellisesti arvokkaisiin alueisiin ja rannikkoalueisiin. Erityisesti oikeusvaltioon keskittyviä lukuja koskevan etenemissuunnitelman mukaan Albaniassa ollaan parhaillaan ottamassa käyttöön tehokas ja avoin kiinteistörekisteri- ja integroitu hallintajärjestelmä, joka tarjoaa selkeät ja turvalliset omistusoikeudet, jotta voidaan varmistaa omistusoikeus täysin digitalisoidun palvelun pohjalta käytännössä vuoteen 2030 mennessä. Tässä yhteydessä Albania on asettanut kaksi välitavoitetta vuosille 2026 ja 2028. Niitä olisi seurattava säännöllisesti ja niissä olisi saavutettava konkreettista asteittaista edistymistä vuoden 2027 toiseen neljännekseen mennessä ensimmäisen rekisteröinnin ja sitä seuraavan lopullisen omistusoikeuden myöntämisen osalta. Ensimmäinen tavoite koskee kiinteistörekisterikarttojen digitalisointia ja toinen ensimmäisen rekisteröinnin päätökseen saattamista. EU korostaa tässä yhteydessä myös, että Albanian on varmistettava kiinteistörekisterikarttojen julkaiseminen digitalisointiprosessin mukaisesti. Digitalisointi on ollut toistaiseksi vähäistä. Se korostaa, että sen jälkeen, kun yksittäiset kiinteistörekisterikartat on julkaistu ja asianomainen osapuoli on toimittanut vaaditut asiakirjat omaisuutensa rekisteröimiseksi, Albanian on myös tärkeää varmistaa, että sen voimassa olevassa oikeuskehyksessä määritelty valtion kiinteistörekisterivirasto antaa vahvistetun 45 päivän määräajan kuluessa lopullisen omaisuustodistuksen tai ilmoittaa asianomaiselle, että myös kolmannet osapuolet (joko julkiset tai yksityiset) ovat vaatineet kyseistä omaisuutta, jotta asianomainen osapuoli voi turvautua oikeuteen.

EU toteaa valtion kiinteistörekisteriviraston ottaneen käyttöön lahjomattomuutta edistävän suunnitelman, jossa on otettu huomioon sidosryhmien palaute avoimuuden, tehokkuuden ja vastuuvollisuuden parantamiseksi palvelujen tarjoamisessa vuodesta 2025 eteenpäin, kuten oikeusvaltioon keskittyviä lukuja koskevassa etenemissuunnitelmassa esitetään. EU korostaa myös, että on hyvin tärkeää saada määrääjain perusteellisia selvityksiä lahjomattomuutta edistävän suunnitelman täytäntöönpanosta. EU painottaa, että omaisuuden käsittelystä vastaavan viraston olisi myös toimittava täysin avoimesti. Se kehottaa laatimaan realistisen aikataulun mahdollisten korvausten suorittamiseksi vuoden 2026 loppuun mennessä, kuten oikeusvaltioon keskittyviä lukuja koskevassa etenemissuunnitelmassa esitetään. EU kehottaa tässä yhteydessä Albanian viranomaisia käsittelemään myös väärennetyjä asiakirjoja koskevaa kysymystä, jota on käsitelty joulukuussa 2023 annetuissa neuvoston päätelmissä laajentumisesta. Lisäksi EU toistaa, että investointilakien tarkistaminen² EU:n parhaiden käytäntöjen mukaisesti on erittäin ensisijainen asia, jota on käsiteltävä vuoden 2026 loppuun mennessä kuten kasvusuunnitelman uudistusohjelmassa esitetään. Erityisesti se kehottaa Albanian viranomaisia varmistamaan, että yleisen edun nimissä tehtävien pakkolunastusten yhteydessä suoritetaan oikeudenmukaiset korvaukset oikeille omistajille. Se korostaa myös, että selkeä omaisuuden luokitusprosessi (viljelymaa tai rakennustarkoituksiin käytettävä maa) auttaisi ehkäisemään luokitusvirheitä ja väärinkäytöksiä.

² Tätä kysymystä tarkastellaan temaattisen kokonaisuuden 3 (20 luku), temaattisen kokonaisuuden 4 (27 luku) ja temaattisen kokonaisuuden 6 (30 luku) yhteydessä.

EU panee merkille Albanian suunnitelmat ja kannustaa sen suunnitelmia suojella ja edistää **vähemmistöihin** kuuluvien henkilöiden oikeuksia kansainvälisten velvoitteidensa ja eurooppalaisten normien mukaisesti muun muassa varmistamalla lainsäädäntökehyksen, pääasiassa kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan lain 96/2017 ja sen sekundaarilainsäädännön, tehokas täytäntöönpano. EU kehottaa Albaniaa noudattamaan lainsäädäntökehystä sekä sekundaarilainsäädäntöä vaali- ja hallintouudistuksia silmällä pitäen. EU on tyytyväinen siihen, että Albania hyväksyi joulukuussa 2024 oikeusvaltiota koskevassa etenemissuunnitelmassa esitetyn mukaisesti jäljellä olevat täytäntöönpanosäännöt, jotka koskevat kansallisten vähemmistöjen itsemäärättelyä ja muita siihen liittyviä oikeuksia ja kielten käyttöä niiden yhteyksissä hallinnollisiin elimiin ja viranomaisiin. Se korostaa, että näiden sääntöjen täytäntöönpanon olisi koko maan laajuisesti oltava täysimääräistä, tehokasta ja eurooppalaisten normien mukaista, siinä olisi otettava kaikelta osin huomioon asiaankuuluvien kansainvälisten valvontaelinten suositukset ja siihen olisi otettava mukaan kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät. EU kehottaa Albanian viranomaisia varmistamaan, että oikeus vapaaseen itsemäärättelyyn toteutuu käytännössä eurooppalaisten normien mukaisesti edellä mainittujen sääntöjen täytäntöönpanon aikana. EU muistuttaa, että mahdollisten lisätarkastusten tai näyttöä koskevien pyyntöjen olisi pysyttävä poikkeuksellisinä. EU panee myös merkille, että vähemmistökielisen opetuksen saatavuus on taattava nykyisen lainsäädännön nojalla ilman lisäedellytyksiä tai liiallisen tiukkaa tulkintaa sovellettaessa vähemmistöön kuuluvaa väestöryhmää koskevaa kynnysarvoa³. EU panee merkille myös, että valtion vähemmistötoimikunnan ja paikallisviranomaisten institutionaalisia valmiuksia ja pitkän aikavälin resursseja on edelleen parannettava. Romani- ja egyptiläisvähemmistöjen osalta EU panee merkille Albanian suunnitelmat täyttää Poznanin julistuksen sitoumukset koulutuksen, työllisyyden, asumisen ja terveyden alalla ja vahvistaa romanien kansallista yhteysviranomaista. EU kehottaa Albaniaa osoittamaan riittävät julkiset resurssit politiikkatoimien täytäntöönpanemiseksi ja koordinoinnin tehostamiseksi tällä alalla. Se toteaa myös, että Albania on ottanut käyttöön säännöksiä, joiden nojalla vähemmistöihin kuuluvat henkilöt voivat säilyttää kulttuuriperintönsä ja kehittää sitä ja edistää tietämystä omasta historiastaan.

EU korostaa, että Albanian on varmistettava lainsäädäntökehyksensä täysi mukauttaminen EU:n säännöstöön liittymiseen mennessä, jotta taataan **EU:n kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien** täysimääräinen toteutuminen.

³ Tätä kysymystä tarkastellaan temaattisen kokonaisuuden 3 (26 luku) yhteydessä.

4. Luku 24: Oikeus, vapaus ja turvallisuus

EU panee merkille, että Albaniassa on käytössään oikeudellinen ja institutionaalinen kehys **järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi**. EU on tyytyväinen Albanian tarkistettuun rikoslakiin, joka on mukautettu vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja rahanpesun torjuntaa koskevaan EU:n säännöstöön kuuluvien keskeisten säädösten rikosoikeudellisiin säännöksiin. Rikoslakiin hiljattain tehtyjen muutosten lisäksi tähän kehykseen on tehtävä lisämuutoksia, jotta se olisi täysin yhdenmukainen EU:n säännöstön kanssa. EU rohkaisee Albaniaa varmistamaan, että unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkominen ja ympäristörikokset säädetään rangaistaviksi. EU korostaa, että Albanian lainvalvontayhteistyö EU:n jäsenvaltioiden, Europolin, Eurojustin ja CEPOLin kanssa sekä erittäin aktiivinen osallistuminen EMPACTiin tuottavat myönteisiä tuloksia järjestäytyneiden rikollisryhmien hajottamisessa. EU toteaa, että näitä toimia olisi edelleen tehostettava, ja kannustaa Albaniaa osallistumaan edelleen Europolin koordinoimiin strategiaan toimenpiteisiin. Samalla tarvitaan kiireellisesti lisätoimia poliisin lahjomattomuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi, sillä poliisi on edelleen erittäin altis korruptiolle. Tässä yhteydessä EU korostaa, että Albanian on toteutettava päättäväisiä ja kestäviä toimia poliisin lahjomattomuuden parantamiseksi, varmistettava poliisin valvontaviraston suorittama jatkuva ja perusteellinen tutkinta, puututtava suureen vaihtuvuuteen ja varmistettava ansioperusteiset ja avoimet nimitykset, siirrot ja ylennykset poliisivoimissa. EU korostaa myös, että tarvitaan lisätoimia, jotta saavutetaan yhä parempia tuloksia vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden, myös rahanpesun, tutkinnassa, niitä koskevissa syytetoimissa, lopullisissa tuomioissa ja niihin liittyvien varojen takavarikoinnissa ja menetetyksi tuomitsemisessa ja jotta voidaan antaa näyttöä ennakoivasta ja tehokkaasta lähestymistavasta kansainväliseen yhteistyöhön. EU korostaa, että Albanian olisi annettava järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta vastaaville instituutioille lisää korkean tason tukea, riittävät resurssit sekä tekniset ja operatiiviset valmiudet ja kehitettävä vahvaa instituutioiden välistä koordinaatiota. EU panee myös merkille Albanian etenemisen sen varmistamisessa, että rikosoikeudellisia menettelyjä täydennetään järjestelmällisesti talousrikostutkinnalla alusta alkaen, ja kannustaa Albaniaa kehittämään valmiuksiaan hoitaa monimutkaisia talousrikostutkintoja. EU kehottaa Albaniaa lujittamaan edistymistä tällä alalla.

EU panee lisäksi merkille Albanian jatkuvat pyrkimykset lisätä varojen takavarikointia ja menetetyksi tuomitsemista, jäädyttää rikolliseen toimintaan liittyviä varoja ja edistää niiden yhteiskunnallisesti hyödyllistä uudelleenkäyttöä. EU panee tyytyväisenä merkille varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavaa toimistoa koskevan lain hyväksymisen ja varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavan toimiston perustamisen Albanian valtionpoliisiin. EU korostaa, että on varmistettava varojen tehokas tunnistaminen ja jäljittäminen, joka johtaa varojen takavarikoinnin ja menetetyksi tuomitsemisen lisääntymiseen. EU odottaa Albanian toteuttavan edelleen konkreettisia toimenpiteitä, jotka koskevat muun muassa sen valmiuksia koordinoida toimiaan muiden asiaankuuluvien instituutioiden kanssa ja joilla varmistetaan, että varallisuuden takaisin hankinnasta vastaava toimisto on täysin toimintakykyinen ja että sillä on riittävät resurssit toimeksiantonsa toteuttamiseksi.

EU palauttaa mieleen, että Albania poistettiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) tehostetun seurannan piiriin kuuluvien lainkäyttöalueiden luettelosta lokakuussa 2023 sen jälkeen, kun se oli viimeistellyt toimintasuunnitelmansa ja kun suunniteltu veroarmahdus ja vapaaehtoista verosäännösten noudattamista koskeva ohjelma oli peruutettu. EU kannustaa Albaniaa varmistamaan, että tulevat rikoslainsäädännön muutokset, mukaan lukien mahdolliset armahdukset ja vapaaehtoista verosäännösten noudattamista koskevat ohjelmat, ovat johdonmukaisia maan suunnitelmien kanssa ja edistävät järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja että ne ovat asiaankuuluvan EU:n säännösten ja kansainvälisten normien, kuten rahanpesun vastaisia toimenpiteitä arvioivan asiantuntijakomitean (Moneyval) ja FATF:n asettamien normien, mukaisia⁴.

EU kehottaa painokkaasti Albaniaa hyväksymään kaiken tarvittavan lainsäädännön ja täytäntöönpanotoimenpiteet **kyberrikollisuuden** alalla ja liittymään Budapestin yleissopimuksen toiseen lisäpöytäkirjaan kyberrikollisuuden torjumiseksi tehokkaasti. EU toteaa, että Albanian olisi saavutettava selkeitä tuloksia kyberrikollisuuden ehkäisemisessä ja torjunnassa erityisesti ottamalla käyttöön tehokkaampia lainvalvontatoimia, joissa keskitytään kyberrikollisten havaitsemiseen, jäljitettävyyteen ja syytteesenpanoon ja joihin yhdistetään riittävät kyberrikollisuuden tutkintavalmiudet ja -resurssit, muun muassa kansallisessa tutkintavirastossa.

⁴ Rahanpesun torjuntaa tarkastellaan temaattisen kokonaisuuden 2 (4 luku) yhteydessä.

EU panee merkille Albanian edistyneen kaikkien **lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan** muotojen kriminalisoinnissa ja kehottaa Albaniaa kiinnittämään erityistä huomiota sekä verkossa että sen ulkopuolella tapahtuvan lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisemiseen (mukaan lukien toistuvasti uhriksi joutumisen ennaltaehkäisy) ja siltä suojelemiseen.

EU toteaa, että Albaniassa on saatavilla suuri määrä ampuma-aseita, ja kehottaa Albaniaa vähentämään **ampuma-aseiden laitonta** hallussapitoa ja **kauppaa**. EU on tyytyväinen siihen, että Albania on hyväksynyt pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan kansallisen strategian ja toimintasuunnitelman, jotka ovat suurelta osin linjassa pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan parantamista Länsi-Balkanilla koskevan alueellisen etenemissuunnitelman tavoitteiden ja yleistavoitteiden kanssa. EU kannustaa Albaniaa varmistamaan kansallisen strategian ja toimintasuunnitelman täysimääräisen täytäntöönpanon. EU panee myös tyytyväisenä merkille, että Albaniassa on hyväksytty ampuma-aseiden tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskeva laki, jolla lainsäädäntöä on mukautettu edelleen EU:n säännöstöön. EU kehottaa Albaniaa myös noudattamaan kaikilta osin ampuma-aseiden hankinnan ja hallussapidon valvontaa koskevaa EU:n säännöstöä. EU panee myös merkille Albanian suunnitelman lisätä tietoisuutta, tiedotusta ja koulutusta ampuma-aseiden, pienaseiden ja kevyiden aseiden väärinkäyttöön, laittomaan hallussapitoon ja laittomaan kauppaan liittyvistä vaaroista ja riskeistä sekä vähentää laittomien ampuma-aseiden lukumäärää lainsäädännön, vapaaehtoisen luovuttamisen ja deaktivoinnin avulla.

EU toteaa, että Albania on **ihmiskaupan** lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaana ja että Albanian on edelleen tehostettava ihmiskaupan vastaisia toimiaan keskittyen naisiin ja tyttöihin kohdistuviin merkittäviin vaikutuksiin. EU korostaa, että tällä alalla on tärkeää saada aikaan lisätuloksia, muun muassa lisäämällä julkisista rakenteista uhreille annettavaa tukea. EU odottaa Albanian mukauttavan lainsäädäntönsä ihmiskauppaa koskevaan EU:n säännöstöön.

EU panee merkille, että Albanian lainvalvontaviranomaisten EU:n jäsenvaltioiden vastaavien viranomaisten kanssa tekemä yhteistyö huumausaineiden alalla on hyvällä tasolla, etenkin laittoman huumausainekaupan torjunnan osalta. EU korostaa, että virallisen strategisen kehyksen hyväksymisen lisäksi Albanian on ratkaisevan tärkeää panna täytäntöön kokonaisvaltainen strateginen lähestymistapa huumausaineiden laittoman viljelyn, tuotannon ja kaupan tehokasta ja johdonmukaista torjumista ja ehkäisyä varten. EU panee merkille Albanian suunnitelman vahvistaa institutionaalista kehystään ja ottaa se käyttöön ja panee tyytyväisenä merkille, että maahan on perustettu kansallinen huumausaineiden seurantakeskus ja kansallinen varhaisvaroitusjärjestelmä uusia psykoaktiivisia aineita koskevaa tietojenvaihtoa varten. EU kehottaa Albaniaa varmistamaan kansallisen varhaisvaroitusjärjestelmänsä toiminnan ja suorituskyvyn muun muassa tehostamalla yhteistyötä Euroopan unionin huumeviraston (EUDA) kanssa. EU korostaa, että Albanian on kerättävä selkeää näyttöä huumausaineiden takavarikoinnista ja tuhoamisesta sekä vastaavien varojen menetetyksi tuomitsemisesta.

EU panee merkille, että Albanialla on **terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaa koskeva** strateginen ja oikeudellinen kehys, joka on suurelta osin EU:n säännösten mukainen, vaikka joitakin lisämuutoksia tarvitaan edelleen täyden yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi. EU toteaa myös, että strateginen ja oikeudellinen kehys on pantava tehokkaasti täytäntöön käytännössä. EU kannustaa Albaniaa myös panemaan täytäntöön lokakuussa 2025 allekirjoitetun uuden Länsi-Balkanin yhteisen terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden estämisen ja torjumisen toimintasuunnitelman hyväksymällä aluksi kansallisen etenemissuunnitelman. EU panee merkille Albanian suunnitelman tarjota riittävät resurssit terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaan, tehostaa virastojen välistä ja kansainvälistä yhteistyötä sekä vahvistaa asianhallintaa ja ohjausmekanismeja radikalisoituneiden henkilöiden ja terrorismirikoksiin syyllistyneiden osalta. EU panee merkille väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemiseen tähtäävät toimet ja erityisesti väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnan koordinoitikeskuksen tekemän työn. EU toteaa, että vankiloissa tapahtuvaan radikalisoitumiseen ja terroristisen sisällön levittämiseen verkossa on yhä kiinnitettävä huomiota. EU toteaa, että alueellinen yhteistyö ja arkaluonteisten tietojen vaihto Europolin ja jäsenvaltioiden kanssa on tyydyttävällä tasolla, ja niitä olisi jatkettava. EU korostaa, että työtä terrorismin rahoitukseen ja rahanpesuun puuttumiseksi on jatkettava erityisesti tehostamalla terrorismin rahoituksen tutkintaa. EU panee tyytyväisenä merkille, että on hyväksytty matkustajien ennakkotietoja (API) ja matkustajarekisteritietoja (PNR) koskeva uusi laki, jonka tarkoituksena on parantaa valmiuksia torjua terrorismia ja lentomatkustamiseen liittyviä vakavia rikoksia.

EU korostaa, että Albanian on tärkeää varmistaa **kriittisen infrastruktuurin** suojeleminen mukauttamalla kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva oikeudellinen kehüksensä EU:n säännöstöön, määrittämällä keskeiset kriittiset infrastruktuurit ja suunnittelemalla niiden hallintaa koskevat kriteerit, riskianalyysi mukaan luettuna.

EU toteaa, että Albania on vahvistanut lainsäädännössään **rikos-, siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön** peruseriaatteet, mutta lainsäädännön mukauttamista EU:n säännöstöön on jatkettava. EU panee merkille Albanian suunnitelman ratifioida ne asiaankuuluvat oikeudellisen yhteistyön alan kansainväliset yleissopimukset, joita se ei vielä ole ratifioinut. EU panee merkille, että Albania ratifioi helmikuussa 2025 ulkomaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa vuonna 2019 tehdyn Haagin yleissopimuksen. EU kehottaa Albaniaa myös parantamaan hallinnollisia valmiuksiaan täyttääkseen rikos-, siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä koskevat EU:n vaatimukset.

EU toteaa tyytyväisenä, että **muuttoliikkeen** osalta Albania hyväksyi komission joulukuussa 2022 esittämän Länsi-Balkania koskevan EU:n toimintasuunnitelman mukaisen kattavan kansallisen muuttoliikestrategian (2024–2030) ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman (2024–2026) ja panee niitä täytäntöön. EU on tyytyväinen siihen, että Albania on hyväksynyt kansallisen varautumissuunnitelman, joka on laadittu Euroopan unionin turvapaikkaviraston (EUAA) ja Euroopan raja- ja merivartioston (Frontex) menetelmien mukaisesti ja jonka täytäntöönpanoon on varattu riittävät määrärahat siltä varalta, että maahan tulee huomattava määrä muuttajia ja kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä. EU panee myös merkille Albanian suunnitelman hyväksyä laillisen muuttoliikkeen alaa koskevat tarvittavat muutokset mukauttaakseen lainsäädäntönsä tiettyihin perheen yhdistämistä koskeviin säännöksiin, yhdistelmä lupaan ja EU:n sinistä korttia koskeviin viimeaikaisiin muutoksiin. EU kehottaa Albaniaa mukauttamaan lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön laittoman muuttoliikkeen torjunnan tehostamiseksi edelleen. EU panee merkille Albanian sitoutumisen muuttajien salakuljetuksen torjuntaan erityisesti ihmiskuljetuksen vastaisen maailmanlaajuisen allianssin puitteissa ja korostaa, että Albanian olisi jatkettava kaikilla tasoilla käynnissä olevia toimiaan muuttajien salakuljetukseen osallistuvien järjestäytyneiden rikollisryhmien hajottamiseksi. Osana työvoiman muuttoliikkeen kehittämistä Albaniassa EU kehottaa Albaniaa kehittämään takaisinottoyhteistyötä kolmansien maiden kanssa ja odottaa Albanian tehostavan työsuojelutarkastuksia pakkotyön ja EU:hun suuntautuvan laittoman edelleen liikkumisen ehkäisemiseksi.

EU korostaa, että Albanian yhteistyö jäsenvaltioiden ja Frontexin kanssa takaisinotto- ja palauttamistoimissa on erittäin hyvällä tasolla. EU kehottaa Albaniaa varmistamaan, että sillä on riittävät vastaanottovalmiudet erityisesti ilman huoltajaa olevia alaikäisiä varten, ja soveltamaan palauttamismenettelyjä muutetun ulkomaalaislain ja EU:n säännösten mukaisesti. EU kehottaa Albaniaa myös vahvistamaan edelleen palauttamista ja takaisinottoa koskevaa yhteistyötä lähtömaiden kanssa muun muassa jatkuvan teknisen ja korkean tason yhteistoiminnan avulla sekä kehittämällä takaisinottoa koskevaa käytännön yhteistyötä.

EU panee merkille EUAA:n kanssa tehtävän yhteistyön kansallisen **turvapaikka-** ja vastaanottojärjestelmän vahvistamiseksi lokakuussa 2024 hyväksytyyn yhteistyön etenemissuunnitelman toisen vaiheen jatkuvan täytäntöönpanon kautta. EU kehottaa Albaniaa panemaan turvapaikkalain asianmukaisesti täytäntöön ja kehittämään tarvittavat hallinnolliset lisävalmiudet varmistuen samalla, että lainsäädännön mukauttamista unionin säännösten jatketaan. EU kehottaa Albaniaa myös soveltamaan turvapaikkamenettelyä järjestelmällisesti ja lisäämään turvapaikka-asioita koskevien päätösten määrää ja parantamaan niiden laatua. EU panee myös merkille, että ilman huoltajaa oleville alaikäisille tarkoitettu vastaanottokeskus on väliaikaisesti annettu erään kansalaisjärjestön hoidettavaksi, ja muistuttaa Albanian suunnitelmasta käsitellä turvapaikanhakijoita suoran valtiollisen tuen ja valtiollisten palvelujen avulla. EU kehottaa Albaniaa luomaan pysyvän ratkaisun ilman huoltajaa olevien alaikäisten vastaanottoon ja majoitukseen EU:n normien mukaisesti. EU toteaa, että haasteet, joita aiheutuu Albanian kansalaisten EU:n jäsenvaltioissa jättämistä perusteettomista turvapaikkahakemuksista, edellyttävät edelleen jatkuvia ja määrätietoisia toimia.

EU panee merkille, että Albanian viisumipolitiikkaa ei ole vielä täysin mukautettu niitä kolmansiä maita koskevaan EU:n luetteloon, joiden kansalaisilta vaaditaan viisumi. EU muistuttaa, että viisumivaatimusten väliaikainen poistaminen ei ole EU:n säännösten mukaista. EU panee merkille, että Albania on edistynyt jonkin verran viisumipolitiikan mukauttamisessa EU:n säännösten, ja on tyytyväinen täysimittaiseen mukauttamiseen tähtäävän etenemissuunnitelman hyväksymiseen sekä korostaa, että Albanian on varmistettava tämän etenemissuunnitelman oikea-aikainen täytäntöönpano, sillä viisumipolitiikan mukauttaminen kaikilta osin EU:n säännösten on yksi EU:hun liittymisen edellytyksiä. EU toteaa myös, että Albanian tietojärjestelmiin on tehtävä lisää teknisiä mukautuksia viisumitietojärjestelmän (VIS) noudattamiseksi.

Schengen-alueen ja ulkorajojen osalta EU panee merkille, että Albania on tehnyt Frontexin kanssa hyvää ja jatkuvaa operatiivista yhteistyötä rajavalvonnassa ja rajatylittävän rikollisuuden torjunnassa vuodesta 2019 alkaen toteutetun yhteisen operaation kautta. EU panee merkille myös Frontexin asemaa koskevan kesäkuussa 2024 päivitetyn sopimuksen jatkuvan täytäntöönpanon. EU muistuttaa, että osaa Schengenin säännöstöstä sovelletaan Albaniassa vasta sen jälkeen, kun neuvosto on tehnyt päätöksen tarkastusten poistamisesta sisärajoilta, mikä on mahdollista, kun Albanian valmiutta koskeva Schengen-arviointi on saatu päätökseen. EU odottaa Albanian saattavan lainsäädäntönsä Schengenin säännösten mukaiseksi ja toteuttavan tarvittavat toimet Schengenin säännösten panemiseksi täytäntöön liittymiseen tai tarvittaessa Schengenin säännösten täysimääräistä soveltamista koskevan neuvoston päätöksen hyväksymiseen mennessä. Tähän sisältyy liittymisen asiaankuuluviin järjestelmiin tai niiden perustaminen. Niitä ovat erityisesti Schengenin tietojärjestelmä (SIS), viisumitietojärjestelmä, rajanylitystietojärjestelmä (EES), Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmä (ETIAS) ja rekisteröityjen matkustajien ohjelma (RTP). EU kehottaa Albaniaa jatkamaan yhdenmetyä rajaturvallisuuden kansallisen strategian (2021–2027) täytäntöönpanoa ja on tyytyväinen valtion rajavalvontaa koskevan tarkistetun lain hyväksymiseen. EU panee merkille rajapoliisin henkilöstömäärän jatkuvan kasvun vuodesta 2020 lähtien ja korostaa, että henkilöstömäärä on pidettävä riittävänä ja operatiiviset valmiudet asianmukaisina. EU panee tässä yhteydessä merkille Albanian suunnitelman puuttua rajavirkailijoiden suureen vaihtuvuuteen. EU on tyytyväinen siihen, että Schengen-toimintasuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa 2026 komission antamien ohjeiden mukaisesti, ja kehottaa Albaniaa panemaan sen täytäntöön tekemällä oikeudellisia muutoksia ja investoimalla tarvittavaan infrastruktuuriin, laitteisiin, henkilöstöön ja koulutukseen.

Euron väärentämisen osalta EU panee merkille Albanian suunnitelman jatkaa tietojenvaihtoa Euroopan komission, Europolin ja Euroopan keskuspankin kanssa niiden kanssa tehtyjen, euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevien yhteistyösopimusten mukaisesti.

5. Taloudelliset kriteerit

EU panee tyytyväisenä merkille, että Albania on kehittymässä **toimivaksi markkinataloudeksi**. EU korostaa, että talouspolitiikan perusteista vallitsee edelleen laaja kansallinen yksimielisyys, mukaan lukien valtion vähäinen rooli taloudessa ja poliittinen sitoutuminen markkinoiden vapauttamiseen. EU panee merkille viime vuosina saavutetun edistymisen todeten samalla, että heikko oikeusvarmuus, epävirallisen taloudellisen toiminnan suuri määrä, rahoitusalan vähäinen kehitys, vaikeudet sopimusoikeuden ja omistusoikeuksien noudattamisen valvonnassa ja omistusoikeuksien rekisteröinnissä, puutteet valtion omistamien yritysten avoimuudessa ja vastuuvollisuudessa ja hallinnon rakenneuudistusten laajemmat puutteet sekä korruptioon liittyvät ongelmat rajoittavat edelleen markkinatalouden tehokasta toimintaa, mikä johtaa lähentymisen hitauteen ja potentiaalin alittavaan kasvuun. Näiden kysymysten käsittelyä on jatkettava. EU korostaa, että liiketoimintaympäristöä on edelleen parannettava varmistamalla tasapuoliset toimintaedellytykset kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden kesken, jotta Albaniasta tulisi houkuttelevampi investointikohde. EU on tyytyväinen keskipitkän aikavälin tulostrategian hyväksymiseen, koska tulonhankinta on vähäistä, ja kannustaa sen täytäntöönpanoon tulonhankinnan lisäämiseksi. EU korostaa, että Albanian on tehostettava julkisen hallinnon investointikehyksen käyttöönottoa. EU kehottaa Albaniaa käsittelemään järjestelmällisesti ja perusteellisesti sekä peräkkäisissä laajentumispaketeissa esitettyjä EU:n poliittisia suosituksia että EU:n ja alueellisten kumppanien välillä käydyn talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteisten päätelmien yhteydessä yhteisesti sovittuja toimintapoliittisia ohjeita, ja lisäksi Länsi-Balkanin kasvusuunnitelmaan sisältyvän uudistusohjelman osana tehtyjä sitoumuksia. EU korostaa, että tällaisten uudistusten perusteellinen ja kattava täytäntöönpano auttaa Albaniaa täyttämään toimivan markkinatalouden kriteerit ja varmistamaan, että yritykset voivat toimia ennakoitavissa olevassa ympäristössä, jota ohjaavat oikeusvaltioperiaate ja kilpailijoiden tasapuoliset toimintaedellytykset. Albanian on myös puututtava kiinteistö- ja rakennuslalla edelleen esiintyviin häiriöihin, jotka johtuvat korruptiosta, puutteellisista omistusoikeuksista, oikeudellisen kehyksen heikkouksista ja muista kuin rahoitusliiketoimista.

EU panee merkille, että Albanian **valmiudet selviytyä kilpailupaineesta ja markkinavoimista** unionissa ovat kehittyneet. Vaikka alueelliseen ja Euroopan tasoon verrattuna on edelleen merkittäviä puutteita, EU korostaa, että Albanian energia- ja liikenneinfrastruktuuri sekä talouden digitalisointi ovat parantuneet huomattavasti. EU toteaa myös, että investointeja kaikkiin fyysisen infrastruktuurin osa-alueisiin on jatkettava korkealla tasolla, ja niitä on täydennettävä julkisten investointien ja hankintojen paremmalla hallinnoinnilla, muun muassa varmistamalla käytännössä sopimusten tasapuolinen ja kilpailuun perustuva myöntäminen, ja hallintouudistuksilla, mukaan lukien korruption torjunta, sekä vahvemmallalla kyberuhkien sietokyvyllä. EU kehottaa Albaniaa parantamaan kilpailukykyään, jota haittaavat tällä hetkellä yrittäjyyteen ja teknologiaan liittyvä osaamisen puute, tyydyttämättä olevat inhimillistä kehitystä koskevat investointitarpeet ja jatkuvasti vähäiset T&K-menot, laadukkaammilla ja korkeampitasoisilla koulutustuloksilla, myös ammatillisen koulutuksen osalta, sekä tutkimukseen ja korkeakoulutukseen tehtäviin investointeihin osoitetuilla kannustimilla. EU kehottaa Albaniaa myös lisäämään sosiaalisen suojelun ja sairausvakuutuksen kattavuutta ja riittävyttä, jotta voidaan vähentää köyhyysvaarassa olevan väestön osuutta osallistavan ja sosiaalisesti tasapainoisen taloudellisen kehityksen mahdollistamiseksi.

* * *

Ottaen huomioon Albanian valmistelujen tilanteen ja koska Albanian on jatkettava edistymistä lainsäädäntönsä mukauttamisessa EU:n säännöstöön ja asiaankuuluviin eurooppalaisiin normeihin sekä niiden täytäntöönpanossa perusasioita koskevan temaattisen kokonaisuuden 1 osalta ja Euroopan komission vuosikertomuksissa ja EU:n ja Albanian välisessä poliittisessa vuoropuhelussa yksilöityjen prioriteettien osalta, ja rajoittamatta temaattista kokonaisuutta 1 koskevissa muissa edellytyksissä mahdollisesti vahvistettujen lisäedellytysten soveltamista, EU toteaa, että luvut ja tämä temaattinen kokonaisuus voidaan sulkea toistaiseksi vasta sitten, kun EU katsoo, että seuraavat päättämisedellytykset täytyvät:

Temaattisen kokonaisuuden 1 horisontaalisella tasolla Albania varmistaa etenemissuunnitelmiansa jatkuvan täytäntöönpanon ja julkisesti saatavilla olevan valvonnan tehokkaan monialaisen mekanismin avulla kiinnittäen erityisesti huomiota riittäviin taloudellisiin ja henkilöstöresursseihin, institutionaalisiin valmiuksiin, asetettujen määräaikojen noudattamiseen ja kokonaisvaltaiseen ja osallistavaan vuoropuheluun kaikkien sidosryhmien kanssa; erityisesti seuraavien osalta:

- oikeusvaltiota koskeva etenemissuunnitelma, myös 23 ja 24 luvussa tarkoitettujen välitavoitteiden käsittely;
- demokraattisten instituutioiden toimintaa koskeva etenemissuunnitelma varmistamalla, että käytössä on vakaasti toimivat ja vakiintuneet demokraattiset instituutiot ja prosessit, mukaan lukien vaalien järjestäminen, täysin Etyjin/ODIHR:n suositusten mukaisesti, varmistamalla vastuuvollisuus ja tehokkuus, mukaan lukien parlamentin suorittama valvonta ja muut tehtävät, ja vahvistamalla edelleen kansalaisyhteiskunnan kannalta suotuisaa toimintaympäristöä kaikilla hallintotasoilla;
- julkishallinnon uudistusta koskeva etenemissuunnitelma osoittamalla johdonmukaista ja todennettavissa olevaa edistymistä kaikilla julkishallinnon uudistusta koskevilla strategisen kehyksen aloilla, varmistamalla, että se on organisoitu tehokkaasti ja vaikuttavasti kaikilla hallintotasoilla, mukaan lukien politiikan kehittäminen ja koordinointi, julkisten palvelujen ja henkilöresurssien hallinnointi, selkeästi määritellyt sisäiset ja ulkoiset vastuumekanismit kaikilla hallintotasoilla ja oikeuksiin perustuvan lähestymistavan, palvelujen tarjoamisen ja julkisen varainhoidon mukaisesti.

Luku 23 – Oikeuslaitos ja perusoikeudet

Albania jatkaa oikeuslaitoksensa kokonaisvaltaisen uudistuksen täytäntöönpanoa saavutusten pohjalta varmistaakseen kaikilta osin oikeusjärjestelmän puolueettomuuden, riippumattomuuden, vastuuvollisuuden, ammattimaisuuden, laadun ja tehokkuuden.

Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On varmistanut oikeuslaitoksen uudistuksen jatkuvan täytäntöönpanon asiaa koskevan EU:n säännösten ja eurooppalaisten normien mukaisesti, jotta voidaan taata oikeuslaitoksen **riippumattomuus, puolueettomuus, lahjomattomuus ja tehokkuus**, muun muassa soveltamalla johdonmukaisesti oikeuslaitoksen itsehallintoelinten lahjomattomuutta, ansioita ja avoimuutta koskevia periaatteita, myös niiden jäsenten nimittämisessä;
- On vakiinnuttanut oikeusjärjestelmän kaikilla tasoilla **vastuuvollisuuden ja lahjomattomuuden** soveltamalla järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti ansioperusteisia ja avoimia tuomarien ja syyttäjien nimityksiä, siirtoja ja ylennyksiä, sekä oikeuslaitoksen ylimmän valvontaviranomaisen, ylimmän tuomarineuvoston ja ylimmän syyttäjäneuvoston riittävät valmiudet erityisesti suorittaa oikea-aikaisia arviointeja sekä varallisuusilmoitusten järjestelmällistä ja perusteellista todentamista noudattaen kaikilta osin tarkastusten yhteydessä asetettuja tiukimpia vaatimuksia; sekä varmistamalla edelleen oikeusjärjestelmän systeemisen kyvyn torjua perusteetonta sisäistä ja ulkoista sekaantumista ja vaikuttamista ja vahvistamalla tätä kykyä siten, että se panee tehokkaasti täytäntöön ja vahvistaa edelleen olemassa olevia mekanismeja tällaisten tapausten käsittelemiseksi huolimatta Albanian tarpeesta varmistaa, että sen toimeenpano- ja lainsäädäntövallan käyttäjien edustajat pidättyvät asiattomasta sekaantumisesta oikeuslaitosten toimintaan, kun kyse on perustuslakituomioistuimen päätösten täytäntöönpanosta ja eurooppalaisten normien, erityisesti Venetsian komission asettamien, koskemattomuutta koskevissa päätöksissä asetettujen normien soveltamisesta;

- On varmistanut oikeuslaitoksen kestävä **laadun** muun muassa vähentämällä edelleen arviointiruhkaa siten, että saavutetaan kolme neljäsosaa vuotuisista suunnittelua koskevista ennusteista, jotka perustuvat objektiivisiin, laadullisia ja määrällisiä osatekijöitä sisältäviin kriteereihin, joita puolestaan tuetaan konsolidoiduilla tilastoilla, varmistamalla perusteltujen päätösten oikea-aikainen julkaiseminen ja ylläpitämällä riittäviä resursseja, jotta vahvistettu lainkäytön alan koulutuslaitos voi toimia EU:n ja eurooppalaisten normien mukaisesti, erityisesti henkilöstön moitteettoman ja laadukkaan rekrytoinnin, ehdokkaiden valinnan ja tarjotun koulutuksen osalta;
- On varmistanut tuomioistuinten ja syyttäjänvirastojen **tehokkuuden** ja tuloksellisuuden täyttämällä noin 75 prosenttia oikeuslaitoksen avoimista viroista, lyhentämällä edelleen käsittelyaikoja ja vähentämällä käsittelyruuhkaa erityisesti lisäämällä henkilöresursseja ja taloudellisia resursseja, jotta voidaan parantaa merkittävästi tuomioistuinten infrastruktuurien laatua ja yksityishenkilöiden turvallisuutta ja varmistaa EU:n keskiarvon mukainen riittävä määrä tuomareita ja oikeudellisia neuvonantajia, perustamalla hyvin toimiva **yhdennetty asianhallintajärjestelmä** ja käyttämällä sitä johdonmukaisesti sekä varmistamalla vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen laajempi ja asianmukaisempi käyttö.

Albania panee täytäntöön vankat ja tehokkaat järjestelmät korruption, myös korkean tason korruption, ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On entisestään lisännyt erikoistuneiden korruptiontorjuntaelinten ja yleisten oikeusalan instituutioiden **operatiivisia valmiuksia** ja varmistanut niiden riittävyyden, parantanut niiden infrastruktuuria ja lisännyt niiden taloudellisia ja henkilöresursseja korruption torjumiseksi erityisesti monimutkaisissa tapauksissa, mukaan lukien talousrikostutkinta;

- On osoittanut, että korruptiotapausten tutkinnasta, niitä koskevasta syytteenpanosta ja niistä annetuista lopullisista tuomioista on vankkaa ja kestävä **näyttöä** kaikilla tasoilla, erityisesti korkealla tasolla, ylläpitämällä oikeudellista kehystä, jolla tuetaan tehokkaasti korruption torjuntaa, ja varmistamalla viranomaisten täysimääräinen yhteistyö;
- On osoittanut vankkaa näyttöä varojen takavarikoinnista ja menetetyksi tuomitsemisesta, mukaan lukien uskottava ja johdonmukainen käytäntö, jonka avulla käynnistetään rinnakkaisia talousrikostutkintoja käsiteltäessä korruptiotapauksia, myös korkean tason korruptiota;
- On vakiinnuttanut vankan **korruptiontorjuntakehyksen** muun muassa panemalla tehokkaasti täytäntöön kaikkein haavoittuvimmilla aloilla äskettäin hyväksytyyn monivuotisen strategian, lainsäädäntötoimenpiteet sekä kaikki vielä toteuttamatta olevat GRECO:n/ODIHR:n suositukset ja seuraamalla niiden täytäntöönpanoa. On edelleen parantanut varallisuusilmoitusten todentamisten tehokkuutta ja tuottanut vankkaa ja kestävä näyttöä ennakoivista hallinnollisista tutkimuksista ja varoittavista seuraamuksista, muun muassa varmistamalla kestävä näytön asiaankuuluvien valtion laitosten ja lainvalvontaviranomaisten toteuttamista proaktiivisista ja laadukkaista syytteenpanotoimista, erityisesti SPAK:n puitteissa, ja osoittanut asiaankuuluvien viranomaisten asianmukaisten jatkotoimien toteuttamisen.

Albania suojelee perusoikeuksia sekä lainsäädännössään että käytännössä ja on täysin valmis panemaan täytäntöön Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja muun asiaankuuluvan EU:n säännösten sekä asiaankuuluvat kansainväliset ja eurooppalaiset normit. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On varmistanut ihmisoikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon ja sen valvonnan lisäämällä riippumattomien perusoikeuselinten valmiuksia sekä **Euroopan ihmisoikeussopimuksessa**, sen pöytäkirjoissa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettujen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien soveltamista; on pannut tyydyttävällä tavalla täytäntöön kansainvälisten ihmisoikeuksien valvontaelinten, kuten **kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi perustetun eurooppalaisen komitean**, antamat suositukset;

- On varmistanut **sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden** paremman suojelun hyväksymällä ja panemalla tehokkaasti ja konkreettisesti täytäntöön kattavan uudistuksen, mukaan lukien lainsäädäntö- ja sääntelykehityksen uudistus, joka on täysin yhdenmukainen EU:n säännösten, eurooppalaisten normien, parhaiden käytäntöjen ja suositusten kanssa, myös sääntelyviranomaisen ja tiedotusvälineiden riippumattomuuden, omistajuuden ja rahoituksen läpinäkyvyyden sekä toimittajien turvallisuuden osalta, mukaan lukien kunnianloukkausta koskevien rikosoikeudellisten säännösten kumoaminen kaikilta osin ja kunnianloukkauksen siviilioikeudellisten näkökohtien täysimääräinen mukauttaminen eurooppalaisiin normeihin;
- On lujittanut entisestään syrjinnän vastaisen valtuutetun institutionaalisia valmiuksia EU:n säännösten sekä kansainvälisten ja eurooppalaisten normien mukaisesti; on pannut täytäntöön EU:n säännösten mukautettua lainsäädäntöä, mukaan lukien EU-lainsäädäntö, jossa asetetaan vaatimuksia tasa-arvoelimille, sekä **syrjimättömyyttä, sukupuolten tasa-arvoa** ja seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa koskevat eurooppalaiset normit; kunnioittaa ja suojelee hlbt-henkilöiden kaikkia ihmisoikeuksia ja toteuttaa niitä täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti. ylläpitää tehokkaita väkivallan uhrien oikeussuoja- ja avustuskoneistuksia, jotka varmistetaan suurimmaksi osaksi julkisella rahoituksella, keskipitkän aikavälin talousarviosuunnittelu mukaan luettuna;
- On vahvistanut **lastensuojelujärjestelmää**, jonka ohjaavana periaatteena on lapsen etu, myös vailla vanhempien huolenpitoa olevien tai vammaisten lasten osalta, ja erityisesti vaihtoehtoisesta perhehoitosta koskevan lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa muun muassa varmistamalla sen yhdenmukaistamisen voimassa olevan lainsäädännön kanssa laitoshoidosta luopumisen päätökseen saattamiseksi; on lisännyt toimia **vammaisten henkilöiden** oikeuksien takaamiseksi, myös vammaisten henkilöiden laitoshoidosta luopumisen ja esteettömyyden edistämiseksi merkittävästi; on varmistanut rahoituksen pitkän aikavälin kestävyys ja institutionaaliset valmiudet lastensuojelun ja vammaisten henkilöiden oikeuksien alalla;

- On varmistanut, että käytössä on tehokas ja avoin kiinteistörekisteri- ja integroitu hallintajärjestelmä, jolla taataan selkeiden ja turvallisten omistusoikeuksien oikea-aikainen myöntäminen; kaikki kiinteistörekisteritiedot, mukaan lukien omistusoikeuden osoittavat asiakirjat ja kiinteistörekisterikartat, digitalisoidaan ja niitä päivitetään huolellisesti, jotta päällekkäiset tai virheelliset tiedot voidaan järjestelmällisesti poistaa, kun ensirekisteröintiprosessi on saatettu päätökseen oikeusvaltiota koskevassa etenemissuunnitelmassa esitettyjen Albanian asiaankuuluvien sitoumusten mukaisesti, ja sitä seurataan säännöllisesti; on pystynyt edelleen vähentämään ruuhkautuneiden omaisuusasioita koskevien oikeuskäsittelyjen sumaa sekä tosiasiallisesti ja oikea-aikaisesti tehostanut kaikkien asiaankuuluvien viranomaisten toteuttamaa kaikkien tuomioistuinten päätösten, erityisesti sellaisten lopullisten tuomioiden täytäntöönpanoa, joilla tunnustetaan entisen omistajan omistusoikeus ja lopetetaan siten pitkittyneet täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuvat tilanteet; tämä koskee myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tällä alalla antamia tuomioita; on varmistanut, että tapauksissa, joissa omaisuutta pakkolunastetaan ja sitä menetetään, noudatetaan kaikilta osin oikeudenmukaista menettelyä;
- On varmistanut kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan lain ja kaiken siihen liittyvän sekundaarilainsäädännön täysimääräisen ja tehokkaan täytäntöönpanon kansainvälisten velvoitteidensa ja eurooppalaisten normien mukaisesti muun muassa vahvistamalla valmiuksia ja resursseja, erityisesti kansallisia vähemmistöjä käsittelevän komitean valmiuksia ja resursseja, kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien suojelemiseksi;
- On varmistanut, että sen lainsäädäntökehys on täysin yhdenmukainen **kansalaisoikeuksia** koskevan EU:n säännösten kanssa, muun muassa kumoamalla unionin tuomioistuimen asiaa koskevan oikeuskäytännön mukaisesti oikeusperustan, joka mahdollistaa sijoittajien kansalaisuusjärjestelyn kehittämisen.

Luku 24 – Oikeus, vapaus ja turvallisuus

Albania panee täytäntöön vankan ja tehokkaan järjestelmän vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On mukauttanut oikeudellisen kehyksensä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä rahanpesun kriminalisointia koskevaan EU:n säännöstöön sekä eurooppalaisiin ja kansainvälisiin normeihin ja jatkaa kyseisiä aloja koskevan vahvan strategisen kehyksen täytäntöönpanoa EU:n normien mukaisesti;
- On tuottanut selkeää näyttöä tutkinta- ja syytetoimista ja lopullisista tuomioista kaikilla vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden aloilla (mukaan lukien ihmiskauppa, ampuma-aseet, huumausaineet, lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta, kyberrikollisuus ja rahanpesu, myös erillisenä rikoksena) – mikä käy ilmi viimeaikaisista ja yksityiskohtaisista tilastoista;
- on antanut näyttöä ennakoivasta ja tehokkaasta lähestymistavasta kansalliseen ja kansainväliseen lainvalvonta- ja oikeudelliseen yhteistyöhön soveltaen parannettuja tutkintamenetelmiä monimutkaisten rikostapausten käsittelyyn ja jatkanut sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, joilla varmistetaan lahjomattomuus, muun muassa poliisin valvontaviraston suorittaman jatkuvan ja perusteellisen tutkinnan avulla, ansioperusteiset ja avoimet nimitykset sekä urakehitys lainvalvontaviranomaisten, erityisesti poliisin keskuudessa;
- On tuottanut vankkaa näyttöä EU:n säännösten mukaisesta varojen takavarikoinnista ja lopullisesta menetetyksi tuomitsemisesta – mikä käy ilmi viimeaikaisista ja yksityiskohtaisista tilastoista – muun muassa varojen jäljittämistä, tunnistamista, jäädyttämistä, hallinnoimista ja menetetyksi tuomitsemista koskevan, varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavan toimiston ympärille perustetun täysin toimivan instituutioiden välisen järjestelmän avulla ja riittävien taloudellisten ja henkilöstöressurssien turvin;
- Pystyy edelleen osoittamaan, että se noudattaa uskottavaa ja johdonmukaista käytäntöä, jonka avulla käynnistetään systemaattisesti talousrikostutkintatoimia, kun käsitellään vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta, erityisesti rahanpesua, mikä käy ilmi viimeaikaisista ja yksityiskohtaisista tilastoista;

- On pannut asianmukaisesti täytäntöön kattavan, sukupuolisensitiivisen ja uhrikeskeisen lähestymistavan ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi luomalla EU:n säännösten mukaisen oikeudellisen, institutionaalisen ja operatiivisen kehyksen, ja on osoittanut vahvaa näyttöä ihmiskauppaverkostojen ennakoivasta purkamisesta keskittyen naisiin ja tyttöihin; on pannut kaikilta osin täytäntöön kansallisen ohjausmekanismin, joka perustuu parempiin valmiuksiin havaita ja tunnistaa uhrin ja potentiaaliset uhrin ja tarjota heille majoitusta, suojelua, apua ja tukea.

Albania osoittaa saavuttaneensa kestäviä ja merkittäviä tuloksia huumausaineiden alalla toteutettavassa yhteistyössä. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On mukauttanut huumausaineita koskevan oikeudellisen ja poliittisen kehyksensä EU:n säännösten, mukaan lukien säännökset uusien psykoaktiivisten aineiden ja huumausaineiden lähtöaineiden luettelon säännöllisestä päivittämisestä, ja panee tehokkaasti täytäntöön kansainväliset velvoitteensa;
- On hyväksynyt kansallisen huumausainestrategian ja panee sitä täytäntöön ja varmistanut samalla kansallisen varhaisvaroitusjärjestelmän ja kansallisen huumausaineiden seurantakeskuksen saattamisen täysimääräisen toimintavalmiuteen kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden integroidun ja institutionaalisen verkon kanssa tehdyn yhteistyön pohjalta;
- On osoittanut vahvaa näyttöä huumausaineiden takavarikoista ja tuhoamisesta sekä niihin liittyvien varojen menetetyksi tuomitsemisesta – mikä käy ilmi viimeaikaisista ja yksityiskohtaisista tilastoista – ja pannut tiukasti täytäntöön suojatoimia, joilla estetään tuotteiden kulkeutuminen laittomiin tarkoituksiin kannabiksen laillisen viljelyn yhteydessä.

Albania panee täytäntöön vakaan ja tehokkaan järjestelmän terrorismin, radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjumiseksi ja ehkäisemiseksi sekä kriittisten infrastruktuurien suojelemiseksi. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- On varmistanut, että sen oikeudelliset ja poliittiset kehykset, jotka koskevat terrorismin, radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaa sekä verkossa että sen ulkopuolella ja kriittisten infrastruktuurien ja keskeisten toimijoiden suojelua, ovat EU:n säännösten mukaisia ja että niitä ohjaavat ennakoinnin, ennaltaehkäisyn, suojelun ja reagoinnin periaatteet;
- On hyväksynyt kansallisen etenemissuunnitelman Länsi-Balkanin yhteisen terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden estämisen ja torjumisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi ja varmistaa sen jatkuvan täytäntöönpanon.

Albania tuottaa kestäviä ja merkittäviä tuloksia laillisen ja laittoman muuttoliikkeen alalla, turvapaikka-asioissa sekä Schengenin säännöstöön, viisumipolitiikkaan ja omien ulkorajojensa valvontaan liittyvissä kysymyksissä Länsi-Balkania koskevan EU:n toimintasuunnitelman mukaisesti. Albania täyttää tämän päättämisedellytyksen erityisesti, kun se

- Varmistaa edelleen riittävät ja kestävät rajaturvallisuusvalmiudet ja riittävän henkilöstön, jotta voidaan hallita tehokkaasti erilaisista ryhmistä koostuvia muuttovirtoja, mukaan lukien todistettu kyky valvoa asianmukaisesti maan omia rajoja, riittävät raja- ja vastaanottovalmiudet ja konkreettiset tulokset laittomien rajanylitysten torjunnassa, muuttajien salakuljetukseen osallistuvien rikollisverkostojen syytteeseenpanossa ja hajottamisessa sekä tehokas kansainvälinen yhteistyö muun muassa palauttamisen ja takaisinoton alalla;
- Varmistaa Schengenin toimintasuunnitelman jatkuvan täytäntöönpanon, jotta voidaan tehokkaasti valmistautua Schengenin säännösten täysimääräiseen täytäntöönpanoon liittymiseen tai tarvittaessa Schengenin säännösten täysimääräistä soveltamista koskevan neuvoston päätöksen hyväksymiseen mennessä;

- On mukauttanut viisumipolitiikkansa kaikilta osin EU:n viisumipolitiikkaan erityisesti lopettamalla kausiluontoisten viisumien myöntämistä koskevan käytännön ja yhdenmukaistamalla luettelot maista, joiden kansalaiset kuuluvat viisumivelvollisuuden piiriin, ja maista, joiden kansalaiset on maahantulon yhteydessä vapautettu tästä velvollisuudesta, EU:n luetteloiden kanssa panemalla täysimääräisesti täytäntöön marraskuussa 2025 hyväksytyn viisumipolitiikan yhdenmukaistamista koskevan etenemissuunnitelman;
- Varmistaa, että käytössä on EU:n viimeisimmän säännösten mukainen toimiva turvapaikkajärjestelmä sekä riittävät valmiudet tunnistaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevat henkilöt ja ohjata heidät eteenpäin, ja että kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevien päätösten laatu ja määrä sekä asianmukainen vastaanottokapasiteetti, mukaan lukien ilman huoltajaa oleville alaikäisille varatut erilliset tilat, ovat merkittävästi lisääntyneet.

Taloudelliset kriteerit

Albania täyttää toimivan markkinatalouden kriteerin. Albania jatkaa sellaisen vakaan liiketoimintaympäristön vahvistamista ja varmistamista, jossa taataan kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden välinen tasapuolinen kilpailu, valtion omistamien yritysten suurempi avoimuus ja vastuuvellisuus, vähentynyt epävirallinen talous ja ennakoitavissa oleva finanssipolitiikan kehys, jolla varmistetaan verosäännösten noudattaminen ja vähennetään veronkiertoa.

* *

Koko neuvottelujen ajan seurataan edistymistä lainsäädännön mukauttamisessa EU:n säännöstöön ja asiaankuuluviin eurooppalaisiin normeihin sekä niiden täytäntöönpanoa. EU korostaa kiinnittävänsä erityistä huomiota kaikkien edellä mainittujen seikkojen seurantaan, jotta voidaan varmistaa Albanian hallinnolliset valmiudet, sen valmiudet saattaa päätökseen lainsäädäntönsä mukauttaminen kaikilla tähän temaattiseen kokonaisuuteen kuuluvilla aloilla, sekä edistyminen täytäntöönpanossa ja noudattamisen valvonnassa. Erityisesti on otettava huomioon tämän temaattisen kokonaisuuden yhteydet muihin neuvottelukokonaisuuksiin. Lopullinen arvio Albanian lainsäädännön yhdenmukaisuudesta EU:n säännöston ja asiaankuuluvien eurooppalaisten normien kanssa ja sen valmiudesta panna säännöstö täytäntöön voidaan tehdä vasta neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. Kaikkien niiden tietojen lisäksi, joita EU saattaa vaatia tätä temaattista kokonaisuutta koskevia neuvotteluja varten ja jotka on toimitettava konferenssille, EU kehottaa Albaniaa toimittamaan vakautus- ja assosiaationeuvostolle säännöllisesti yksityiskohtaisia kirjallisia tietoja siitä, miten EU:n säännöston täytäntöönpanossa on edetty.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen konferenssin on palattava tähän temaattiseen kokonaisuuteen myöhemmin.

Lisäksi EU muistuttaa, että 2. lokakuuta 2024 ja neuvottelujen päättymisen välillä saatetaan hyväksyä uutta EU:n säännöstöä.